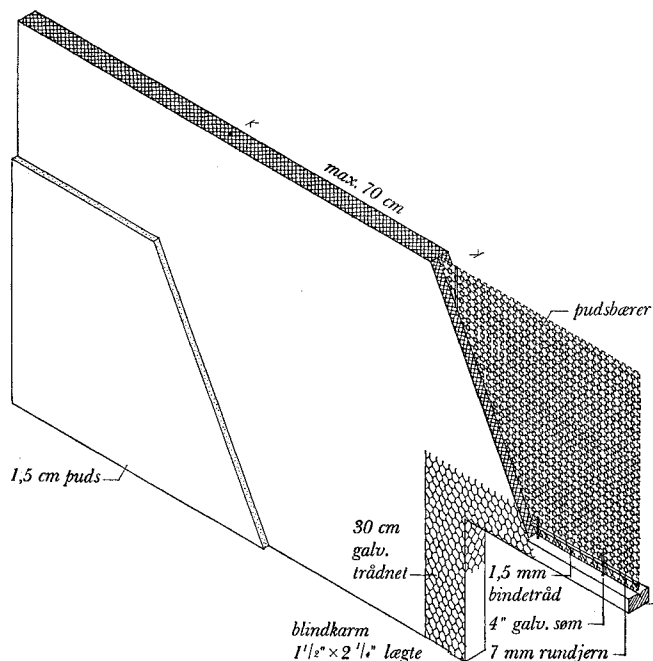
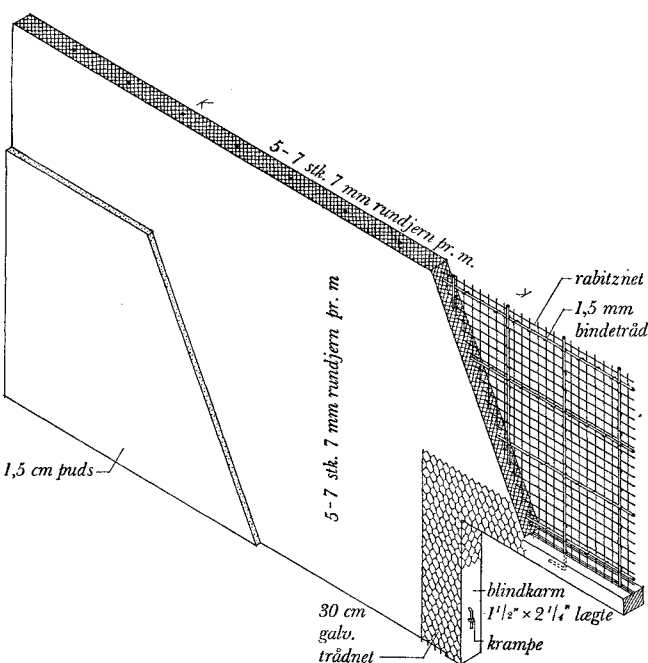

3	32	323	323.4		323.42	blad 1
konstruktioner	væggeskorstene	lette skillerum	støbte skillerum		rabitzskillerum	

januar 1950

rabitzskillerum med døråbning, normal udførelse

rabitzskillerum, udkastet mod forskalling og ekstraarmeret

Denne fremgangsmåde anvendes undertiden også ved monier-skillerum.

mål 1:20

Rabitzskillerum

Konstruktionsprincip og udførelsesmåde

Rabitzskillerum udføres normalt ved udkastning med blandingsmørtel (bastardmørtel) mod en mørtelbærer, f. eks. galv. rabitznet, anbragt midt i skillerummet. Skillerummet forsynes med puds på begge sider.

I Københavns kommune skal rabitzskillerum udføres ved udpudsning på galv. mørtelbærende, særligt rabitzvæv — ikke hønsenet — med en mørtel sammensat af gips og kalkmørtel med eller uden iblanding af fæhår. (Almindeligvis godkendes dog også alene blandingsmørtel).

Anbringes skillerummet mellem eller på tværs af bjælker, skal det hvile på trempler indlagt mellem bjælkerne.

Der findes i handelen mange forskellige former for mørtelbærere, og da udførelsesmåden tildels afhænger af, hvilken type man vælger, skal de kort omtales.

1. *rabitznet* består af galvaniserede, krydslagte 1 mm jerntråde flettet med 20 mm eller 25 mm maskevidde. Det leveres i bredderne 80, 100 og 120 cm og i 50 m lange ruller. Banerne samles, ved at de fri trådere snoes sammen.

Rabitznet kræver forskalling på skillerummets ene side, og endvidere rundjern langs kanterne af hensyn til forbindelsen med gulv, loft og vægge. Nettets tråde snoes om rundjernene, og da trådene ikke er indbyrdes forbundne, er det muligt at stramme hver tråd for sig, så tilstrækkelig stivhed opnås.

Det skal yderligere bemærkes, at trådenes zinkovertræk er tilbøjeligt til at springe af, hvor trådene bøjes, og at det på grund af nettets konstruktion kan være vanskeligt at bevare dets form, når det er klippet af rullen.

Tillades anvendt i Københavns kommune.

2. *strækmetal* er en metalplade forsynet med udlokkede, for hinanden forskudte spalter, som ved et sidetræk er udvidet til masker. Det leveres til dette formål i længderne 3,7-6,8 m og i bredderne 0,6-1,25 m, maskebredde 6-10 mm, maskelængde 18-42 mm. Det leveres mønjemalet, asfalteret eller galvaniseret. Banerne samles uden overlæg med 1,0-1,5 mm bindetråd.

Strækmetal kræver i reglen forskalling på skillerummets ene side. Da det er meget stift, kan det fastgøres direkte til gulv, loft og vægge ved hjælp af rabitzhager eller fastbinding med 1,0-1,5 mm bindetråd til rundjernsstritter eller galv. søm, svarende til det materiale, det tilsluttes. Strækmetal bør støttes med lodrette rundjern fastbundet ved gulv og loft til hager, søm eller stritter, med ca. 70 cm indbyrdes afstand.

Kan forventes tilladt i Københavns kommune.

3. *terraccottavæv* består af korsformede teglklumper anbragt på et net af indbyrdes forbundne 1 mm jerntråde. Det leveres i 1 m bredde og ca. 5 m lange ruller. Banerne samles, ved at tråderne snoes sammen eller ved sammenbinding med 1,0-1,5 mm bindetråd.

Terraccottavæv kræver ikke forskalling. Langs kanterne anbringes rundjern af hensyn til forbindelsen med gulv, loft og vægge, og terraccottavævet støttes yderligere med lodrette rundjern som ved strækmetal.

Da terraccottavævet net ikke er galvaniseret, skal der altid først udkastes med ren cementmørtel

Kan forventes tilladt i Københavns kommune.

4. *sildebensjern* er af samme type som strækmetal, men sælges kun i ringe mængder her i landet.

Det har mindre maskevidde end strækmetal og kræver derfor ikke forskalling.

5. *trussit* er falsat sildebensjern (se 4) og benyttes i reglen kun, hvor der stilles særlige krav til skillerummets styrke.

6. *galv. trådnæt med 20 mm maskevidde*, i reglen i to eller flere lag, kan anvendes som mørtelbærer ved rabitz(skillerum) af ringe udstrækning, f. eks. udfyldning mellem bræddeskillerum og skorsten.

Der benyttes hverken forskalling eller rundjernsforstærkning. Tillades anvendt i Københavns kommune.

3	32	323	323.4		323.42	blad 1
konstruktioner	vægge- skorstene	lette skillerum	støbte skillerum		rabitzskillerum	

januar 1950

Rabitzskillerum anbringes på et stabilt underlag, da der let kan opstå pudsvæner selv ved mindre sætninger.

Ved mørtelbærere, hvis net er meget åbent (rabitznet og strækmetal) udkastes mod forskalling, opstillet fra gulv til loft af 1"×4" eller 1"×5" forskallingsbrædder, der støttes for hver ca. 1 m af lodretstillede ledere af samme dimension fastkilet eller fastsømmet til gulv og loft. For at mørtelbæreren ved denne fremgangsmåde overalt kan holde samme afstand fra forskallingen, fastbindes den til galv. søm anbragt i forskallingen, ca. 5 stk. pr. m².

Mørtelbæreren bør sikres god forbindelse med tilstødende vægge, gulv og loft. Da de fleste mørtelbærere ikke er så stive, at de kan tilsluttes direkte (rabitznet og terracottavæv), anbringes ofte langs kanterne et 5-7 mm rundjern, som bindes til galv. søm, rabitzhager eller rundjernsstriker, alt efter hvilket materiale, det tilsluttes (se detaljer). Mørtelbæreren bindes til rundjernene og strammes op, idet disse fastgøres. Rundjernene skal mønjemales, asfalteres eller på anden måde beskyttes mod angreb fra mørtelens kalkhydrat.

For visse mørtelbæreres vedkommende (strækmetal og terracottavæv) kan det være nødvendigt med en yderligere afstivning af 5-7 mm lodrette rundjern, som fastbindes til jernene ved gulv og loft for hver ca. 70 cm. Rabitzskillerum af større udstrækning armeres undertiden med 5-7 mm krydslagte og sammenbundne rundjern, før mørtelbæreren opsættes (se tegning). Almindeligvis benyttes 5-7 stk. rundjern pr. m i begge retninger ved denne konstruktion.

Elektriske ledninger og andre installationsgenstande bl. a. evt. rørbøsninger, samt sømfaste propper til fastgørelse af fodlister og lign. fastbindes til mørtelbæreren med bindetråd. Træpropper kan stiftes til forskalling, hvor en sådan anvendes. Til de forskellige fastbindinger anvendes 1,0-1,5 mm bindetråd.

Selv ved anvendelse af galvaniserede eller på anden måde rustbeskyttede mørtelbærere bør første udkastning foretages med ren cementmørtel (1:3), da overtrækket let beskadiges under opsætningen, så jernet angribes af mørtelens kalkhydrat. For på samme måde at beskytte elektriske ledninger og andre installationsgenstande af jern svømmes disse ligeledes i ren cementmørtel, hvor de ikke dækkes af det første udkast. Når det første udkast er tørt, udkastes til den ønskede tykkelse med blandingmørtel (1:3 eller 1:2).

Før i tiden anvendtes en meget hurtigt hærdnende mørtel bestående af 1 del kalkmørtel : 1 del gips : 1 del sand iblandet fæhår (1 kg pr. m³ mørtel) og limvand (1 kg snedkerlim pr. 30-40 l vand). På grund af fæhår og limvand har denne mørtel en kitagtig konsistens, hvorfor den trækkes på med trækbrædt i forbindelse med udkastning til færdig tykkelse.

Når udkastningen er tilendebragt, kan evt. forskalling fjernes, hvorefter huller på forskallingssiden sættes ud med ske, og søm til fastholdelse af træpropper, mørtelbærer m. m. afklippes. Når det sidste udkast er tørt, pudses skillerummet.

Evt. forskalling leveres og opstilles af mureren, som ligeledes opbinder mørtelbæreren og foretager udkastning. Blindkarme til døre og andre åbninger leveres i reglen af tømreren afsværtede og notede, men opstilles normalt af mureren, som borer huller for evt. armeringsjern, der føres gennem karmen.

Elektriske ledninger og andre installationsgenstande fastgøres i reglen af de pågældende entreprenører, mens træpropper og lign. leveres og fastgøres af mureren. Når mureren har pudset, anbringer snedkeren dørkarme m. v.

Anvendelse (Københavns kommunes bestemmelser)

Rabitzskillerum kan anvendes som ikke bærende adskillelse mellem rum hørende til samme lejemål, d. v. s. egentlige opholds- og arbejdsrum og de til disse knyttede birum, såsom entre, vaske-, stryge- og tørrerum. Til uregelmæssigt formede, f. eks. buede, skillerum er rabitz velegnet.

Rabitzskillerum kan benyttes som vægge om bade- og W. C.-rum, når de udføres uden anvendelse af gips i mindst 5 cm tykkelse og gøres vandtætte i en højde af henholdsvis mindst 1,8 m og mindst 1,5 m ved glitpuds, oliemaling eller beklædning med fliser med mindst 3 mm brede fuger eller andet godkendt materiale. (Gips er stærkt vandsugende).

Rabitz eller rabitzskillerum anvendes ofte som udfyldning, hvor ikke brandfri skillerum skal forbindes f. eks. med en ½ stens skorstensvange.

Egenskaber

Montering

Udførelsen af rabitzskillerum må betegnes som ret kompliceret. De er sømfaste, men det kan være vanskeligt at slå sømmene i, og derfor benyttes ofte stålsøm eller rawlplugs.

Modstand overfor mekaniske påvirkninger

Rabitzskillerum er omhyggeligt udført meget stabile og modstandsdygtige overfor stød og slag, men pudslaget er naturligvis relativt sart.

Vægt

Vægten afhænger bl. a. af den valgte mørtelbærer og ekstrarmeringen og kan derfor kun opgives omtrentlig. 5 cm rabitzskillerum med 1,5 cm puds på begge sider: Ca. 160 kg pr. m².

$k = 2,3$ for 5 cm rabitzskillerum med 1,5 cm puds på begge sider.

Lydisolation

Nøjagtige målinger er endnu ikke foretaget, men værdien ligger sandsynligvis omkring 42 decibel for skillerum udført af 5 cm rabitz med 1,5 cm puds på begge sider, forudsat at arbejdet er omhyggeligt udført, således at tilslutning til gulv, loft og vægge er helt tætte, og forudsat at der ikke er åbninger i skillerummet.

Modstand overfor ild

Undersøgelse af branddrøjheden er endnu ikke foretaget. Rabitzskillerum er iøvrigt brandfri og kan derfor benyttes ved kakkelovspladser og lignende steder, hvor f. eks. lette skillerum af træ ikke kan anvendes.

Vandopsugning

Rabitzskillerum kan opsuge noget vand på grund af porøsiteten, især hvis mørtelen er iblandet gips. Ved bade- og W. C.-rum kræves rabitzskillerum udført uden anvendelse af gips og væggene gjort vandtætte f. eks. ved hjælp af oliemaling (se anvendelse).

I kældre, hvor der kan være fare for fugt, stryges gulv og vægge med asfalt, hvor rabitzskillerum tilsluttes, og der må ikke være gips i mørtelen. Bedre er det i dette tilfælde at anvende ren cementmørtel til hele udkastningen i stedet for de nævnte foranstaltninger.

Materialeforbrug (for skillerum udført af 5 cm rabitz)

Materialeforbruget kan ikke opgives nøjagtigt, da det nøje afhænger af, hvilken mørtelbærer, der vælges. Angående disses formater, se gennemgangen under »konstruktionsprincip og udførelsesmåde«.

Cementmørtel til første udkastning: 0,005-0,01 m³ pr. m².

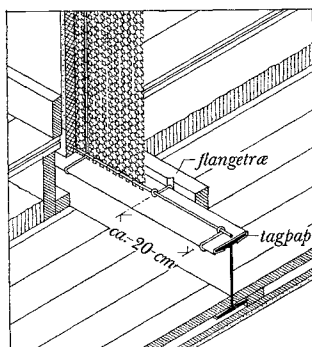
Blandingmørtel: 0,04-0,045 m³ pr. m².

Pudsmørtel: 15 l (eller 0,015 m³) pr. m² pr. side.

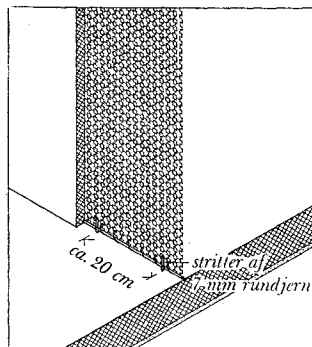
Angående andre materialer, se under materialegruppen.

3	32	323	323.4		323.42	blad 2
konstruktioner	væggeskorstene	lette skillerum	støbte skillerum		rabitzskillerum	

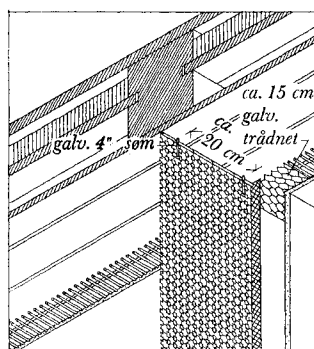
januar 1950

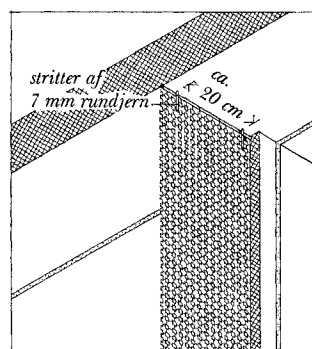
skillerummet anbragt på jernbjælke

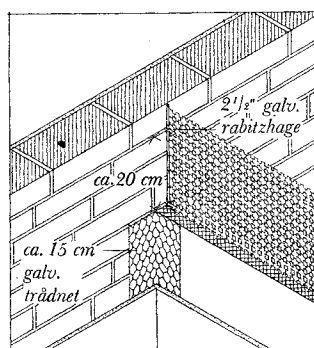
skillerummet anbragt på betondæk

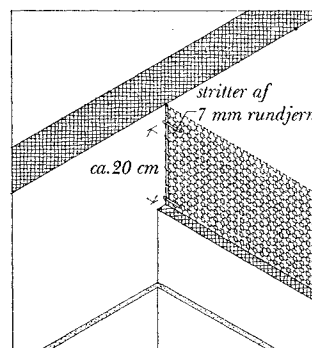
tilslutning til forskallede lofter

tilslutning til betonlofter eller lignende

tilslutning til muret væg

tilslutning til støbt væg

Døre og andre åbninger

Ved dørhuller og andre åbninger anbringes blindkarme af træ til at fastgøre karmene i, da sømning direkte i rabitz er meget vanskelig. Blindkarm til døråbninger ved den almindeligst benyttede skillerumstykke (5 cm målt uden puds) udføres af $1\frac{1}{2}'' \times 2\frac{1}{4}''$ lægte, som notes på den side, der vender mod rabitzsen, så den bedre fastholdes. Blindkarmen leveres af tømreren og afsværes midlertidigt foroven med en diagonalt og fornedet med en vandret anbragt lægte eller brædt, for at formen kan holdes nøjagtig under udførelsen. Blindkarmen sømmes midlertidigt til evt. forskalling, mens den i andre tilfælde afsværes i sideretningen med en lægte eller brædt fastgjort til blindkarmens overstykke og til etageadskillelsen.

Hvor indlagte rundjern støder til blindkarmen, trækkes jernene gennem huller, som bores i karmen på stedet, og de fri ender bukket om og fastgøres med en krampe eller bukket endnu en gang og bankes ind i blindkarmen. De nærmeste rundjern parallelle med blindkarmens sider holdes i en afstand af mindst 2-3 cm fra, for at mørtelen under udkastningen kan trænge ned i noten.

Hvor gulvbelægningen består af beton, f. eks. i baderum, bør blindkarmen hæves, så den holdes fri af betonen. Blindkarmen kan støttes ved hjælp af murstifter eller fladjernsstykker, som fastgøres til blindkarmens to fri ender og hugges ned i betonen. Hvor gulvbelægningen udføres af træ, anbringes blindkarmen direkte på underlaget og sømmes til dette med skråt anbragte søm.

Blindkarmen fugtimpregneres normalt ikke, fordi den almindeligvis er tør, inden karm og indfatninger anbringes.

Inden pudsningen udspændes strimler af galv. trådnet i reglen ca. 30 cm brede og med 20 mm maskevidde, og trådnettet føres udenom blindkarmen og ind på begge sider af skillerummet. Indfatningerne bør have en sådan bredde, at de dækker ind over blindkarmen, da der i modsat fald let opstår synlige pudsrevner på dette udsatte sted.

Tilslutning til gulv

1. ved træbjælkkelag udføres tilslutningen principielt som ved monierskillerum. Langs kanten af mørtelbæreren fastgøres et 5-7 mm rundjern, som igen bindes til galv 4" søm anbragt i bjælke eller trempel for hver ca. 25 cm. Strækmetal og lignende fastgøres dog direkte til underlaget med galv. rabitzhager eller bindes direkte til galv. 4" søm.

2. ved jernbjælkkelag

a) så vidt muligt bør rabitzskillerum ikke anbringes på jernbjælker, da tilslutningen er meget vanskelig.

Inden opstilling af mørtelbæreren anbringes en strimmel tagpap i rigelig bredde på jernbjælken som beskyttelse mod angreb fra mørtelens kalkhydrat og evt. gips. Benyttes ren cementmørtel til hele udkastningen er det ikke nødvendigt først at anbringe tagpap. Langs kanten af mørtelbæreren fastgøres et 5-7 mm rundjern, og om dette rundjern bøjes ca. 10 cm lange stykker af 5 mm rundjern, der bankes omkring flangen. Disse rundjernsstykker anbringes med ca. 20 cm afstand skiftevis på den ene og den anden side af mørtelbæreren. Iøvrigt er udførelsen som beskrevet ved monierskillerum.

b og c) underlag for skillerum anbragt mellem eller på tværs af jernbjælker udføres som beskrevet under slaggepladeskillerum, og fastgørelse af mørtelbæreren som beskrevet ovenfor i afsnit 1.

3. ved beton og lign.

Langs kanten af mørtelbæreren fastgøres et 5-7 mm rundjern, som igen bindes til indstøbte rundjernsstritter for hver ca. 20 cm. Strækmetal og lignende kan bindes direkte til rundjernsstritterne. For yderligere at stabilisere samlingen, indhugges evt. lodrette støttejern i betonen. Stritterne kan også fastgøres i betonen ved at bankes ned i huller, som bores med rawlplugbor af samme dimension som stritterne.

Hvor skillerummet går på tværs af betonudstøbning mellem jernbjælker, rykkes rundjernet langs mørtelbæreren kant op over bjælkerne, og der skæres ud for disse i mørtelbæreren. Jernbjælkerne må beskyttes med ren cementmørtel eller lign. mod angreb fra mørtelens kalkhydrat og evt. gips.

De øvrige detaljer udføres principielt som ved monierskillerum, idet dog udkastning med blandingsmørtel under pudsearbejdet er overflødig ved rabitzskillerum. Som anvendt i forbindelse med rabitz bør i alle tilfælde være galvaniserede.